

Megkésésett mágia

Nagy rizikót vállalt az East-együttes, mivel a stílus, amelynek nyomába szegődött — bár magyar csapatától még szokatlan — körülbelül egy évtizede ismert. A nagylemezések táborába való belépés még egy kockázatot rejt, eddig ugyanis valamiféle védettséget jelentett viszonylagos névtelenségük. Az egy-egy koncertre redukálható közönségretteg még könnyűszerrel misztifikálhatta a hangversenyek egyszeri élményét. Átlépve a Rubicon, egy hosszan tartó, szó szerinti undergroundból kerültek a sokszorosított zene nyilvánosságára, ahol ellentétben a koncertekkel, már minden akkord, minden motívum többször is visszakereshető.

Az intellektuális rockban (az egyszerűség kedvéért nevezzük így ezt a stílust) nem lehetnek a zenészek csak manuális értelemben jó muzsikuskok, szükséges, hogy a hangszert elektro-akusztikai szempontból is teljesen ismerő, az effektusokkal tökéletesen banni tudó hangszerzsonglőrökké váljanak. Azután nélkülözhetetlen a pontosan kidolgozott

program, mert ez a stílus nem alkalmazható felszínesen megragadott gondolati-érzelmi tartalmak közvetítésére, nem tűri az üresjáratokat, a hatások fecsegő ismétlését. (A kommerciális rockban a gügyögés még akár jópofaság is lehet — itt dilettantizmus.) Az intellektuális rock nyilván belső énként bonyolultságához keresi az alkalmas zenei képleteket, hogy átélhetővé tegye akár legtitkosabb érzeinket is. Akusztikus „víziókban” bővelkedő zenei mágiáról van tehát szó, melynek egyik kései aktusként foghatjuk fel a *Játékokat*. Vajon az East mágusai hogyan állnak helyt a magas követelmények szemlélésén?

Király István jól dobol, de felfogása konzervatív és nem túl ötletes. Ha tudomásul vesszük, hogy vannak a rocknak elkerülhetetlen ritmikai (kényszer-) képletei, akkor sem állíthatjuk, hogy nem lehetne szellemesebb, bátrabb játékkal megoldani ennek a hangszercsoportnak a gondját. Túlhangsúlyozott a dob — többek között — a szintetizátor és a gitár duójának kísérete-

ként az A/2-es számban (Messze a felhőkkel). Egy idő után már csak a makacs kopogást halljuk, hiszen túl élénk a felhasználó képlet ahhoz, hogy csupán mint ritmikai képlet funkcionáljon. Mennyivel jobban sikerült mindez az A/3-as kompozícióban (Szállj most fel)!

Móczán Péter alig-alig mer elmozdulni a harmóniai alapokról, pedig néhány oszcinátószzerűen alkalmazott basszusképletet nyugodtan átháríthatott volna valamelyik szintetizátorra, hogy ezzel felszabadítva hangszerét, ellásson egy önállóbb, ellenpontozó szólamvezetést. (Ahogy ez ragyogóan meg is valósult a Gyémántmadár című darabban.) Összességében Móczán basszusjátéka — a szólam kompozíciós szerénysége ellenére — biztos ritmikai és összhangzattani alapot nyújt valamennyi darabban.

Ennek az irányzatnak kulcs-hangszereit *Páldölgyi Géza* kezeli (programozásban Dobó Ferenc segítségével). Sajnos csak töredékek valósultak meg abból, amit a szintetizátorok arzenálja felkínált. A zongora és orgona

feltjai ügyesen töltik be a nekik szánt epizódszerepeket, különösen jó a zongora oszcinátója az A/2-es számban. Mindez persze nem pótolja az — elmaradt — meghatározó erejű hangpreparátumokat, szintetizátor-motívumokat. Tulajdonképpen csak két mű, a Lélegzet és a Gyémántmadár nyújtja igazán azt az élményt, ami ebben a műfajban elvárható.

Varga János szólamát szinte egyetlen mondattal meghatározhatjuk — az album legkiegyensúlyozottabb teljesítménye az övé. Friss, ötletes gitárjátéka stílusában is megőrizte egységét, nem kalandozik el apró hatások kedvéért, hanem következetesen megmarad a felvállalt kifejezőmód mellett. Pillanatnyilag ő az egyetlen hangszerzsonglőr abban az értelemben, ahogyan ezt az írás elején vázoltuk.

Zareczky Miklós hangszínében igen ígéretes tónusokat fedezhetünk fel, orgánuma viszont még éretlen, kidolgozatlan. Az ének-szólamra az instrumentális gondolkodásmód — sajnos — rányomta bélyegét. Sokszor hálátlan diszpozícióban, tehát a hanganyaghoz képest kedvezőtlen fokban (például a Nézz rám énekindítása) kellett megszólal-

tatni az egyébként sem vokálszerű dallamokat. Az énekhang többször elmagányosodik, elképzelhető, hogy kórusbetéttel vagy különböző emberhangeffektussal dúsítani lehetett volna a zene szövegét. Ez talán segített volna a mérsékelt színvonalú, apokaliptikus és szürrealista hatásra törekvő szöveg szemléletesebbé tételében is.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül — de mellőzve a rokonítható neveket, együttesek felemlegését —, hogy a lemezre vett kompozíciók hatásmechanizmusa felett már jobbára eljárt az idő. Az ismert kifejezésbeli fordulatok, reprodukált effektusok — épp, mert korábban már átélhettük őket — nem nyújtják a felfedezés élményét. Megkésésett mágia ez, aminek persze megvannak a maga értékei. Az East-féle Játékok elsősorban válaszfékbővítő erényeket mutatnak fel a hazai lemezpiacon, popéletünkben pedig rehabilitálnak egy, annak idején nálunk kimaradt, de rendkívül színvonalas, nem az aktuális tánczenei igényekhez mért könnyűzenei fokozatot.

D. Szabó Ede